

ISSN: 1303 – 295X

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
Atatürk University
Faculty of Divinity Review
(EAÜİFD)**

**Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi ULAKBİM Sosyal ve Beşeri
Bilimler Veri Tabanında Dizinlenmektedir.**

Ataturk University, Faculty of Divinity Journal has been indexed in ULAKBIM
Social Sciences and Humanities Index.

**Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Hakemli Bir Dergi olup Her Yıl
Haziran ve Aralık Aylarında Yayımlanmaktadır.**

Ataturk University, Faculty of Divinity Journal is a Semiannual (Spring and
Fall) Publication, Operates with a Blind Peer Referee System.

Yıl / Year: 2014

Sayı / Issue: 42

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi-25240 / Erzurum
Tel: 0 442 236 09 51- Fax: 0442 236 09 53
e-mail: ilahiyatdergi@atauni.edu.tr

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
Atatürk University
Faculty of Divinity Review
Yıl / Year: 2014 Sayı / Issue: 42
ISSN: 1303 – 295X

YAYIN SAHİBİ / PUBLISHER

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Adına / On Behalf of Ataturk University
Faculty of Divinity

Prof. Dr. Davut YAYLALI (Dekan/Dean)

EDİTÖR / EDITOR in CHIEF

Prof. Dr. İsa ÇELİK

Alan Editörleri

Prof. Dr. Davut YAYLALI (İlahiyat)

Prof. Dr. Kazım KÖKTEKİN (Edebiyat)

Prof. Dr. Nurullah ALTAŞ (Eğitim)

Prof. Dr. Kenan DEMİRAYAK (Arapça)

Prof. Dr. Ahmet BEŞE (İngilizce)

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Davut YAYLALI (Başkan/Chief)

Prof. Dr. İsa ÇELİK

Prof. Dr. Ömer KARA

Yrd. Doç. Dr. Reyhan KELEŞ

Yrd. Doç. Dr. Muammer CENGİZ

Arş. Gör. Muhammet KOÇAK

Arş. Gör. M. Fatih AY

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof.Dr. Abdullah AYDINLI (Sakarya Üniv.), Prof.Dr. Abdullah KAHRAMAN (Cumhuriyet Üniversitesi), Prof.Dr. Osman TÜRER (Kilis 7 Aralık Üniv.), Prof.Dr. Niyazi USTA (Ondokuz Mayıs Üniv.), Prof.Dr. Şamil DAĞCI (Ankara Üniv.), Prof. Dr. Ömer AYDIN (İstanbul Üniv.), Prof.Dr. Şuayb ÖZDEMİR (Fırat Üniv.), Prof.Dr. Ahmet YÜCEL (Marmara Üniv.), Prof.Dr. Talat SAKALLI (S.Demirel Üniv.), Prof. Dr. Saffet KÖSE (Selçuk Üniv.), Prof.Dr. Ahmet YAMAN (Akdeniz Üniv.), Prof.Dr. İdris ŞENGÜL (KSİ Üniv.), Prof. Dr. Saffet SANCAKLI (İnönü Üniv.)

DİZGİ VE TASARIM / DESIGN

Leyla TAŞKESEN

KAPAK / COVER DESIGN

Rana Ajans / Erzurum

BASKI / PRINT

Yılmaz GÜZELBOYACI

Hikmet ÖZDEMİR

Baskı Tarihi / Publication Date: Aralık / 2014

HAKEM KURULU / BOARD OF REFEREES*

Prof.Dr. Abbas ÇELİK	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Abdulhamit TÜFEKÇİOĞLU	Yüzüncü Yıl Üniv.	Yüzüncü Yıl Üniv.	Van
Prof.Dr. Abdullah AYDINLI	Sakarya Üniv.	Sakarya Üniv.	Sakarya
Prof.Dr. Abdullah KAHRAMAN	Cumhuriyet Üniv.	Cumhuriyet Üniv.	Sivas
Prof.Dr. Abdulkadir YILMAZ	Bayburt Üniv.	Bayburt Üniv.	Bayburt
Prof.Dr. Ahmet Ali BAYHAN	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Ahmet BEŞE	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Ahmet ÇELİK	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Ahmet ÖNKAL	Selçuk Üniv.	Selçuk Üniv.	Konya
Prof.Dr. Ahmet Saim KILAVUZ	Uludağ Üniv.	Uludağ Üniv.	Bursa
Prof.Dr. Ali EROĞLU	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Ali Rafet ÖZKAN	Kastamonu Üniv.	Kastamonu Üniv.	Kastamonu
Prof.Dr. Beşir GÖZÜBENLİ	Gazi Üniv.	Gazi Üniv.	Ankara
Prof.Dr. Cengiz GÜNDOĞDU	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Davut YAYLALI	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Enbiya YILDIRIM	Cumhuriyet Üniv.	Cumhuriyet Üniv.	Sivas
Prof.Dr. Erdoğan ERBAY	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Faruk KARACA	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Fazlı POLAT	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Fevzi GÜNÜÇ	Selçuk Üniv.	Selçuk Üniv.	Konya
Prof.Dr. H.İbrahim ACAR	Uludağ Üniv.	Uludağ Üniv.	Bursa
Prof.Dr. H.Ömer ÖZDEN	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Halil İbrahim BULUT	İstanbul Üniv.	İstanbul Üniv.	İstanbul
Prof.Dr. Hayri KIRBAŞOĞLU	Ankara Univ.	Ankara Univ.	Ankara
Prof.Dr. Hüseyin ELMALI	Dokuz Eylül Üniv.	Dokuz Eylül Üniv.	İzmir
Prof.Dr. Hüseyin GÜLLÜCE	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Hüseyin YILMAZ	Cumhuriyet Univ.	Cumhuriyet Univ.	Sivas
Prof.Dr. İbrahim YILMAZ	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. İsa ÇELİK	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Kemal SÖZEN	S. Demirel Üniv.	S. Demirel Üniv.	İsparta
Prof.Dr. Kemal POLAT	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Kenan DEMİRAYAK	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Lütfullah CEBECİ	Erciyes Üniv.	Erciyes Üniv.	Kayseri
Prof.Dr. M.Abdulmuttalip MUSTAFA	Ayn Şems Üniv.	Ayn Şems Üniv.	Kahire
Prof.Dr. M. Kazım YILMAZ	Harran Üniv.	Harran Üniv.	Şanlıurfa
Prof.Dr. M. Zeki İŞCAN	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum

* Dergimize verilen yazılar, üniversitelerin çeşitli birimlerinde görev yapıp adları yukarıda geçen değerli bilim adamlarımıza, Bilim dalına göre tetkik ettirilerek yayım kurulunun onayıyla bastırılmaktadır. Hakem Kurulu'nun oluşturulmasında öğretim üyeleri arasında herhangi bir ayırım yapılmamakta, ihtiyaca göre temas kurulabilenlerden kabul edenler bu kurula alınmaktadır. Böylece dergimiz hem hakemli nitelik kazanmakta, hem de bu sayede farklı akademik birimler ve üniversiteler arasında bilimsel temelli bir iletişim zemini hazırlanmaktadır. Hakem Kuruluna, yayımlanacak makalelerin karakteristiğine göre ekleme yapılabilir.

Prof.Dr. M. Hanefi PALABIYIK	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. M.Yunus ABDULÂL	Ayn Şems Üniv.	Ayn Şems Üniv.	Kahire
Prof.Dr. Mehmet DAĞ	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Mehmet DALKILIÇ	İstanbul Üniv.	İstanbul Üniv.	İstanbul
Prof.Dr. Mehmet OKUYAN	Ondokuz Mayıs Üniv.	Ondokuz Mayıs Üniv.	Samsun
Prof.Dr. Mehmet Salih ARI	Yüzüncü Yıl Univ.	Yüzüncü Yıl Univ.	Van
Prof.Dr. Muhammet ÇELİK	Dicle Üniv.	Dicle Üniv.	Diyarbakır
Prof.Dr. Musa BİLGİZ	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Mustafa AĞIRMAN	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Mustafa ALICI	Erzincan Üniv.	Erzincan Üniv.	Erzincan
Prof.Dr. Mustafa BAKTIR	Erciyes Üniv.	Erciyes Üniv.	Kayseri
Prof.Dr. Mustafa ERDEM	Ankara Üniv.	Ankara Üniv.	Ankara
Prof.Dr. Mustafa USTA	Marmara Üniv.	Marmara Üniv.	İstanbul
Prof.Dr. Nasrullah HACİMÜFTÜOĞLU	Bayburt Üniv.	Bayburt Üniv.	Bayburt
Prof.Dr. Naci İSPİR	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Necati KARA	Yüzüncü Yıl Üniv.	Yüzüncü Yıl Üniv.	Van
Prof.Dr. Necdet ÇAĞIL	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Nevzat TARTI	Yüzüncü Yıl Univ.	Yüzüncü Yıl Univ.	Van
Prof.Dr. Nihat YATKIN	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Niyazi USTA	Ondokuz Mayıs Üniv.	Ondokuz Mayıs Üniv.	Samsun
Prof.Dr. Nurullah ALTAŞ	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Osman GÜRBÜZ	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Osman ELMALI	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Osman TÜRER	Kilis 7 Aralık Üniv.	Kilis 7 Aralık Üniv.	Kilis
Prof.Dr. Ömer AYDIN	İstanbul Üniv.	İstanbul Üniv.	İstanbul
Prof.Dr. Ömer KARA	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Ruhattin YAZOĞLU	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. S.Kemal SANDIKÇI	Rize Üniv.	Rize Üniv.	Rize
Prof.Dr. Sabri ERTURHAN	Cumhuriyet Üniv.	Cumhuriyet Üniv.	Sivas
Prof.Dr. Sadık KILIÇ	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Sadi ÇÖĞENLİ	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Sayın DALKIRAN	Uşak Üniv.	Uşak Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Sebahattin ÇEVİKBAŞ	Sıtkı Koçman Üniv.	Sıtkı Koçman Üniv.	Muğla
Prof.Dr. Selçuk COŞKUN	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Süleyman TÖLÜCÜ	Erzincan Üniv.	Erzincan Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Şamil DAĞCI	Ankara Üniv.	Ankara Üniv.	Ankara
Prof.Dr. Şehmus DEMİR	Gaziantep Üniv.	Gaziantep Üniv.	Gaziantep
Prof.Dr. Tarık Sa'd ŞELEBİ	Ayn Şems Üniv.	Ayn Şems Üniv.	Mısır
Prof.Dr. Tuncay İMAMOĞLU	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Vahdettin BAŞÇI	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Veysel GÜLLÜCE	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Yusuf SANCAK	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Prof.Dr. Yusuf Ziya KESKİN	Harran Üniv.	Harran Üniv.	Şanlıurfa
Prof.Dr. Zeki YILDIRIM	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Doç.Dr. Abdulmecit OKÇU	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Doç.Dr. Ahmet ALBAYRAK	Uludağ Üniv.	Uludağ Üniv.	Bursa

Doç.Dr.	Arif ULU	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Doç.Dr.	Bozkurt KOÇ	Ondokuz Mayıs Üniv.	Ondokuz Mayıs Üniv.	Samsun
Doç.Dr.	Eyüp BEKİRYAZICI	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Doç.Dr.	Hüsnu KOYUNOĞLU	İstanbul Üniv.	İstanbul Üniv.	İstanbul
Doç.Dr.	M. Kazım ARICAN	Yıldırım Beyazıt Üniv.	Yıldırım Beyazıt Üniv.	Ankara
Doç.Dr.	Muhammet YAZICI	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Doç.Dr.	Murtaza KÖSE	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Doç.Dr.	Mustafa MACİT	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Doç.Dr.	Mustafa KAYA	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Doç.Dr.	Resul ÖZTÜRK	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Doç.Dr.	Sinan ÖGE	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum
Yrd.Doç.Dr.	İsmail SEÇER	Atatürk Üniv.	Atatürk Üniv.	Erzurum

SAYI HAKEMLERİ / REVIEWERS OF THE ISSUE

Prof. Dr.	Cengiz GÜNDOĞDU	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof. Dr.	Faruk KARACA	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Halil İbrahim BULUT	İstanbul Üniv.	İlahiyat Fak.	İstanbul
Prof.Dr.	İbrahim YILMAZ	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	İsa ÇELİK	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Kemal POLAT	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	M. Zeki İŞCAN	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Mehmet DAĞ	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Mehmet DALKILIÇ	İstanbul Üniv.	İlahiyat Fak.	İstanbul
Prof.Dr.	Musa BİLGİZ	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Mustafa ALICI	Erzincan Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzincan
Prof.Dr.	Necdet ÇAĞIL	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Nihat YATKIN	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Ömer KARA	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Ruhattin YAZOĞLU	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Sadık KILIÇ	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Şehmus DEMİR	Gaziantep Üniv.	İlahiyat Fak.	Gaziantep
Prof.Dr.	Tuncay İMAMOĞLU	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Prof.Dr.	Veysel GÜLLÜCE	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Doç.Dr.	Abdulmecit OKÇU	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Doç.Dr.	Arif ULU	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Doç.Dr.	Halil İbrahim TANÇ	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Doç.Dr.	İsmail DEMİR	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Doç.Dr.	Mustafa KAYA	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Doç.Dr.	Resul ÖZTÜRK	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Doç.Dr.	Sinan ÖGE	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Yrd.Doç.Dr.	Hanifi ŞAHİN	Atatürk Üniv.	İlahiyat Fak.	Erzurum
Yrd.Doç.Dr.	İsmail SEÇER	Atatürk Üniv.	Eğitim Fak.	Erzurum

İÇİNDEKİLER

MAKALELER

- Abdulmecit OKCU **İbn Şenebûz: Hayatı, Kırâat İlmindeki Yeri ve Resmi Hatta Muhalif Okuyuşları**
Ibn Shanabuz: His Life, Place of The Qırâat and his Recitation Opposing to Official Writing of The Qur'an 1
- Halil İbrahim TANÇ **Kur'an'da "كَلَّمَ" Kellâ Edatı**
Preposition of Kellâ in The Qur'an 31
- Kürşat Haldun AKALIN **Hıristiyanlığa Aktarılmış Ritüeller Olarak İsis Kültündeki Vaftiz ve Günah Çıkartma Ayinleri**
The Sacraments of Baptism and Confessionism : As a Method of İsis's Rituals Transmitted to Christianity 41
- Yusuf ALEMDAR **General Abdurrahman Aygün (1878-1943)'ün Barnaba İncili'ni Tahlili**
General Abdurrahman Aygun (1878–1943)'s Analysis on The Gospel of Barnaba 77
- Mustafa ŞENTÜRK **Mûsâ Cârullâh'ın Târîhu'l-Kur'an ve'l-Mesâhif Adlı Eseri ve Tefsîr İlmi Açısından Değeri**
Musa Carullah's Work Târih al-Qur'an wa al-Masâhif and its Scientific Value in Tafsir 107
- Muammer BAYRAKTUTAR **Bedruddîn el-'Aynî'ye Göre Hadislerde Hasr Uslûbunun Kullanımı ve Mânâya Etkisi ('Umdetu'l-Kârî Özelinde)**
According to Bedruddîn el-'Aynî, Using of Restriction Style in Hadiths and its Effect on Meaning (Specific to 'Umdetu'l-Kârî) 127
- Ahmet KÖMÜRCÜ **Lezgi Dilindeki Arapça Ödünçlemeler ve Morfolojik Yapıları**
Arabic Loan Words in Lezgi Language and his Morphological Structures 153

Sait KAR	Din, Aydınlanma ve Eleştirisi <i>Religion, Enlightenment and its Critics</i>	173
Muhyettin İĞDE	Ahmed b. Hanbel'in Fakihliğiyle İlgili Tartışmalar <i>The Arguments Related with Ahmad. b. Hanbal's Jurist Personality</i>	193
Esra HACİMÜFTÜOĞLU	Kur'ân-ı Kerîm'de Mü'minlerin Ağz ve Söz Disiplini <i>Dialect and Said Discipline of Believers in The Holy Qur'an</i>	209
Aydın BAYRAM	The Rise of Wahhabi Sectarianism and its Impact in Saudi Arabia <i>Vehhabi Fırkasının Doğuşu ve Suudi Arabistan'a Etkisi</i>	245
Mebrure DOĞAN Çiğdem GÜLMEZ	Sabır Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması <i>Adaptation of The Patience Scale into Turkish: The Study of Validity and Reliability</i>	263
Yakup KIZILKAYA	Arap Dilinde Meselin Darbı <i>Proverb's Darp in Arabic Language</i>	281
Muhammet KOÇAK	Kur'ân ve Hadislere Göre "Kalem" Kavramı <i>The Concept of "Kalem" According to Qur'an and Hadiths</i>	297
ÇEVİRİ		
Yasin DUTTON Çev. Nazife Nihal İNCE	Sözlü Kompozisyon, Yazılı Kompozisyon ve Yedi Harf Hadisi <i>Orality, Literacy and The 'Seven Abruf Hadith'</i>	329